Tegn og signaler på at barn og unge kan være utsatt for vold og overgrep

Når et barn lever med vedvarende fare kan det bli rastløst, hyperaktivt og sint, eller apatisk og passivt. Hvis barn har høy negativ emosjonell aktivering kan dette skade utviklingen av innlæring, konsentrasjons- og oppmerksomhetsfunksjoner. Slike funksjonstap vil ha negativ innvirkning på barnets sosiale evner og egen atferdsregulering.

Det er mer vanlig at en bekymring for et barn styrkes over tid, enn at den oppstår plutselig. Det er også gjerne flere faktorer som sammen gir grunn til bekymring. Mange barn som lever i vanskelige livssituasjoner, viser ikke tydelige tegn og symptomer. Både forhold ved barnets utvikling, funksjonsnedsettelse, foreldrene og barnets sosiale miljø kan ha betydning for å vurdere bekymring. Hvis du mistenker at et barn er blitt utsatt for vold, er det flere tegn som kan gi grunn til undring eller bekymring. Barnet kan for eksempel ha endret oppførsel, fått fysiske skader eller forteller deg ting som ikke føles riktig. Ett tegn eller en skadetype alene er imidlertid ikke et sikkert tegn på mishandling, men det er grunn til skjerpet oppmerksomhet rundt barnet når:

- du finner flere tegn eller de er gjentatt over tid og forklaringen om hvordan skaden skjedde, ikke stemmer med den faktiske skaden du observerer og ikke kan være som følge av et uhell
- Endringer i væremåte og atferd
- Hevelser, blåmerker, rift, kutt eller arr, Brannskader, bitemerker, skader på øre, nese, hals og øyne skjelettskader eller brudd, hodeskader, livløshetsanfall
- Feilmedisinering og forgiftning
- Kjønnslemlestelse
- Fabrikkert eller påført sykdom

Barn og unge – aldersrelaterte tegn og symptomer på seksuelle overgrep

Tegn, symptomer og lidelser som er nevnt under de ulike aldersgruppene er ikke uvanlige og kan dermed skyldes andre belastninger enn vold. Ett symptom kan skyldes mange ulike årsaker og én årsak kan resultere i mange ulike symptomer. Tegn beskrevet under en viss aldersgruppe kan også være aktuelle for yngre/eldre aldersgrupper. Det er viktig å være klar over at ungdom har stor variasjon i symptombildet. Ungdom kan ha vært utsatt for vold eller overgrep uten å vise spesielle tegn eller reaksjoner, og de kan vise noen av symptomene nedenfor uten å ha vært utsatt for noe. Listen er ikke uttømmende, men gir en oversikt over mulige tegn og signaler. (kilde Bufdir.no)

	Emosjonelt	Kognitivt	Atferdsmessig
Fra 0-2 år	Angst Spenning Hyperaktivering Traumatisering	Manglende respons Vanskelig å få kontakt med /turtaking Forsinket i utvikling	Gråt Skader seg lett Forstyrrelser i søvnrytme (sover lett, eller mye, vansker med innsovning) Fordøyelsesproblemer Stiv i kroppen Lite mimikk/glassaktig stirrende blikk Søker ikke foreldre Skvetten/sår Går i frys Vanskelig å roe/regulere
Fra 3-5 år	Frykt Angst Lett frustrert Sint Frykt for utøver Tvilende Føler seg maktesløs i spillet mellom foreldre Samspillsutfordringer med foreldre, andre voksne og barn Sårbar Lav selvtillit	Lett distrahert Vanskelig å fokusere Lav impulskontroll Forsinket utvikling	Slår seg vrang Kopierer utøvers atferd Enurese/enkoprese Fordøyelsesproblemer Utagering Beskyttende overfor yngre søsken Beskyttende overfor mor/far, vil være hjemme Leker voldsomt /ødelegger leker Kan fremstå påfallende selvstendig/kreve lite
Fra 5-12 år	Gråter lett Desorganiserte følelser Problemer med tillit Samspillsutfordringer med foreldre, andre voksne og barn Desperasjon Håpløshet Hjelpeløshet Manglende empati Sinne mot mor/far Sinne mot seg selv	Spesifikke lærevansker Selvmordstanker Manglende struktur og fokus Prøver å være mer voksen Overdrevent ansvarlig Manglende ansvar	Prøver å være i kontroll Hærverk Voldsommere utageringer Rømme hjemmefra Perfeksjonisme Mangler grenser Vold mot utøver Selvskading Slåss

	Emosjonelt	Kognitivt	Atferdsmessig
Ungdom 12- 18 år	Følelse av hjelpeløshet og skyld Tilbaketrekking Føler skyld og skam i forhold til voksen Nedstemthet Stort kontrollbehov Problemer med tillit Relasjonsvansker med foreldre og venner Tendens til uro og rastløshet Forvirrede kjønnsroller	Problemer med å holde og flytte fokus Skolefravær Lav terskel for egen voldsutøvelse Tradisjonelle maskuline verdier Problemer med oppmerksomhet Dropper ut av skolen Manglende selvforståelse Grenseløshet Personlighetsproblem Selvmordstanker	Bruker vold som mestring Rusmisbruk Antisosial adferd Utagering Problemer med relasjoner Vold mot utøver Seksuelle problemer Selvskading Rømmer Tidlig graviditet Spiseproblemer Søker etter beskyttelse blant menn Selvskading